॥ ५१ ॥ उपायतएवमोक्षेप्रयततेनत्वनुपायाद्दैवमात्राश्रयादितियाजना ॥ ५२ ॥ तपःज्ञानं निःश्रेयसंमोक्षसाधनं ॥ ५३ ॥ तेनतपसा ॥ ५४ ॥ तेषांनियहस्यफलंचकिंकथंचफलमाप्नोतीतिसंबंधः ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ इत्यारण्यकेप०नै०भा०नवाधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २०९ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ एवमिति ॥ १ ॥ सूक्ष्मशरीरादप्यात्मानंविवेचितुंइंद्रियाणा मजयेदोषमाह विज्ञानार्थमित्यादिना महांधकारेविद्यमानानांघटादीनांविज्ञानार्थंघटच्छिद्राद्बहिर्गतदीपप्रभेवब्रह्मणिविद्यमानरूपादीनांविज्ञानार्थंइंद्रियच्छिद्रद्वाराबहिर्गततैजसंमनःप्रथमंप्रवर्तते तनूरू

विरज्यतेयथाकामंनचधर्मंविमुंचति ॥ सर्वत्यागेचयततेदृष्ट्वालोकंक्षयात्मकं ॥ ५१ ॥ ततोमोक्षेप्रयततेनानुपायादुपायतः ॥ एवंनिर्वेदमादत्तेपापंकर्मज हातिच ॥ ५२ ॥ धार्मिकश्चापिभवतिमोक्षंचलभतेपरं ॥ तपोनिःश्रेयसंजंतोस्तस्यमूलंशमोदमः ॥ ५३ ॥ तेनसर्वानवाप्नोतिकामान्यान्मनसेच्छति ॥ इंद्रि याणांनिरोधेनसत्येनचदमेनच ॥ ब्रह्मणःपदमाप्नोतियत्परंद्विजसत्तम ॥ ५४ ॥ ब्राह्मणउवाच इंद्रियाणितुयान्याहुःकानितानियतव्रत ॥ निग्रहश्च कथंकार्योनिग्रहस्यचकिंफलं ॥ ५५ ॥ कथंचफलमाप्नोतितेषांधर्मभृतांवर ॥ एतदिच्छामितत्त्वेनधर्मंज्ञातुंनिबोधमे ॥ ५६ ॥ इतिश्रीमहाभारतेआरण्य केपर्वणिमार्कंडेयसमास्यापर्वणि ब्राह्मणव्याधसंवादेनवाधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २०९ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ मार्कंडेयउवाच एवमुक्तस्तुविप्रेणधर्मव्याधोयुधिष्ठिर ॥ प्रत्युवाचयथाविप्रंतच्छृणुष्वनराधिप ॥ १ ॥ व्याधउवाच विज्ञानार्थंमनुष्याणांमनःपूर्वंप्रवर्तते ॥ तत्राप्यकामं भजतेक्रोधंचद्विजसत्तम ॥ २ ॥ ततस्तदर्थंयततेकर्मचारभतेमहत् ॥ इष्टानांरूपगंधानामभ्यासंचनिषेवते ॥ ३ ॥ ततोरागःप्रभवतिद्वेषश्चतदनंतरं ॥ ततोलोभः प्रभवतिमोहश्चतदनंतरं ॥ ४ ॥ ततोलोभाभिभूतस्यरागद्वेषहतस्यच ॥ नधर्मेजायतेबुद्धिर्व्याजाद्धर्मंकरोतिच ॥ ५ ॥ व्याजेनचरतेधर्ममर्थंव्याजेनरोचते ॥ व्याजेनसिध्यमानेषुधनेषुद्विजसत्तम ॥ ६ ॥ तत्रैवरमतेबुद्धिस्ततःपापंचिकीर्षति ॥ सुदृढ्रिर्वार्यमाणश्चपंडितैश्चद्विजोत्तम ॥ ७ ॥ उत्तरंश्रुतिसंबद्धंब्रवी त्यश्रुतियोजितं ॥ अधर्मस्त्रिविधस्तस्यवर्ततेरागदोषजः ॥ ८ ॥ पापंचिंतयतेचैवब्रवीतिचकरोतिच ॥ तस्याधर्मप्रवृत्तस्यगुणानश्यंतिसाधवः ॥ ९ ॥ एकशी लैश्चमित्रत्वंभजंतेपापकर्मिणः ॥ सतेनदुःखमाप्नोतिपरत्रचविपद्यते ॥ १० ॥

पादिविज्ञानंप्राप्यज्ञातेर्थेकामंरागंक्रोधंद्वेषंचभजते ॥ २ ॥ तत्ररागकार्यमाहसपादश्लोकेन ततइति ॥ ३ ॥ प्रभवतिस्वकार्यसाधनेनकृतकृत्योभवति द्वेषकार्यमाहपादोनश्लोकेन द्वेषश्चेति ॥ ४ ॥ उभयोः कार्यमाह ततोलोभेति व्याजात्दंभात् ॥ ५ ॥ व्याजेनकौटिल्येन अर्थंधनं ॥ ६ ॥ ७॥ श्रुतिसंबद्धंअसंगोहमुदासीनोहमित्यादि अश्रुतियोजितंश्रुतिपथेशांत्यादौयोजितंयोगःतद्रहितंयथास्यात्तथा शमा दिशून्योपिअसंगत्वंशास्त्रीयंशब्देनैवदर्शयतीत्यर्थः ॥ ८ ॥ मनोवाक्कायजत्वेनत्रैविध्यमेवाह पापमिति साधवःशमादयः ॥ ९ ॥ पापकर्मिणः भावप्रधानोनिर्देशः पापकर्मकरत्वादित्यर्थः ॥ १० ॥

Digitized by Google